

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-09-21

Närvarande: F.d. justitieråden Gustaf Sandström och Ella Nyström samt justitierådet Erik Nymansson

Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott

Enligt en lagrådsremiss den 30 augusti 2018 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Alf Engsbråten.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

1 §

Före den 1 juli 2017 omfattade den s.k. brottskatalogen i första stycket brott enligt skattebrottslagen, brott mot låneförbudet i aktiebolagslagen och lagen om tryggande av pensionsutfästelse m.m., bokföringsbrott, brott enligt lagen om näringsförbud och brott enligt folkbokföringslagen. Med anledning av successiva ändringar av folkbokföringslagen togs den lagen bort ur katalogen 2017 för att åter tas med genom lagstiftning 2018.

2017 års lagstiftning innebar också att gärningar som faller under bedrägeribrotten i 9 kap. 1–3 och 11 §§ brottsbalken – genom en ny punkt 4 i första stycket – kom att omfattas av katalogen, dock endast under förutsättning att gärningen ”har samband med Skatteverkets verksamhet” enligt lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete.

I lagrådsremissen föreslås till att börja med att första stycket ska kompletteras med en ny punkt 8 avseende penningtvättsbrott. Vidare föreslås att punkt 4 ska utvidgas till att generellt – utan begränsning till rot och rut – omfatta bedrägeribrotten och därtill brott enligt särskilt angivna bestämmelser i 4, 14 och 15 kap. brottsbalken. Även med denna generella reglering krävs att gärningen ”har samband med Skatteverkets verksamhet”.

Lagförslaget i punkt 4 överensstämmer helt med vad Skatteverket föreslagit i sin promemoria. Vid remissbehandlingen har ifrågasatts vad förslaget mer konkret innebär och vad det egentligen tillför. Med anledning av att Riksdagens ombudsmän i sitt remissyttrande över promemorian efterlyst en tydligare avgränsning av den utvidgade befogenheten, har i lagrådsremissen uttalats att kravet på att gärningen ska ha samband med Skatteverkets verksamhet innebär en inbyggd avgränsning.

Uttrycket ”har samband med Skatteverkets verksamhet” är i sig vagt och tillämpningsområdet är oklart. Visserligen används uttrycket redan i den nu gällande fjärde punkten, men det är då preciserat genom tillägget att det i det där angivna fallet (bedrägerifallet) ska vara fråga om verksamhet enligt lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete. Av rättssäkerhetsskäl är det av stor vikt att det tydliggörs hur långt Skatteverkets befogenheter på området sträcker sig. Detta gäller särskilt beträffande den

brottsbekämpande verksamhet som verket får utföra med stöd av 6 §, dvs. verksamhet för att förebygga, förhindra och upptäcka sådan brottslighet som avses i 1 § första stycket.

I författningskommentaren anges som enda exempel på när en gärning har samband med Skatteverkets verksamhet, att brottet misstänks ha begåtts i samband med folkbokföring eller skatteregistrering. Allmänmotiveringen innehåller emellertid ytterligare exempel. Såvitt kan förstås av dessa tar bestämmelsen sikte på fall när den brottsliga gärningen avser uppgift eller handling, som förekommer i ett ärende hos Skatteverket, i allmänhet ett registreringsärende av något slag. Enligt Lagrådets mening bör den avgränsning som allmänmotiveringen får anses ge uttryck för framgå av lagtexten och även beskrivas tydligare i författningskommentaren.

Som Lagrådet konstaterat innebär remissförslaget också bl.a. att bedrägeribrotten ska omfattas av katalogen även om gärningen inte har samband med utbetalningar från rot- och rutsystemet. En sådan utvidgning bör inte ske om gärningen i sig innefattar brott enligt skattebrottslagen eller faller under någon annan punkt i katalogen. Det framgår inte tydligt att en utvidgning är motiverad när det gäller bedrägeribrotten.

Mot bakgrund av det anförda skulle nu gällande punkt 4 kunna utgöra en ny punkt 5 och punkt 4 formuleras enligt följande.

4. 4 kap. 6 b §, 14 kap. 1–4 och 10 §§ samt 15 kap. 10–13 §§ brottsbalken, om gärningen avser uppgift eller handling i ärende hos Skatteverket,

Om Lagrådets förslag godtas får punkterna 5–8 i remissen i stället betecknas 6–9.